

SAKARYA ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ

DİN EĞİTİMİ DERSİ

EKLER

EK : I

TEVHİD-İ TEDRİSAT KANUNU

Riyaset-i Celileye

Bir devletin irfan ve maarifi umumiye siyasetinde milletin fikri ve hissi itibariyle vahdeti temin etmek için tevhid-i tedrisat en doğru ve en ilmi ve en asri ve her ferde fevaid muhassanatı görülmüş bir umdedir. 1225 Gülhane Hatt-ı Humayunu' ndan sonra açılan Tanzimat-ı Hayriye devrinde saltanat-ı münderise-i Osmaniye tevhid-i tedrisata başlamak istemiş ise de buna muvaffak olamamış ve bilakis bu hususta bir ikilik bile vücuda gelmiştir. Bu ikilik vahdet-i terbiye ve tedris nokta-i nazarından birçok muzır neticeler tevliid etti. Bir millet efradı ancak bir terbiye görebilir. İki türlü terbiye bir memlekette iki türlü insan yetiştirir. Bu ise vahdet-i his ve fikir ve tesanüd gayelerini külliye muhildir.

Teklif-i kanunimizin kabulü takdirinde Türkiye Cumhuriyeti dahilinde ve bi'l-umum irfan müessesatının merci-i yeganesi Maarif Vekaleti olacaktır. Bu suretle bilcümle mekatibde bundan böyle Cumhuriyetin irfan siyasetinden mes'ul ve irfanımızı vahdet-i his ve fikir dairesinde ilerletmeye memur olan Maarif Vekaleti müsbet ve müttehid bir maarif siyaseti tatbik edecektir. Teklifimizin bugün derakep ve müstacelen müzakeresi ile kanuniyet kesbetmesini heyet-i celileden rica ederiz.

2. Mart. 1340 (1924)

Saruhan Mebusu Vasıf Bey ve 57 arkadaşı

Kanun : Tevhid-i Tedrisat Kanunu

Tarih : 26. Recep 342 - 3. Mart 340 **No** : 430

Madde-1. Türkiye dahilindeki bütün müessesat-ı ilmiye ve tedrisiye Maarif Vekaletine merbuttur.

Madde-2. Şer'iyeye ve Evkaf Vekaleti veyahut hususi vakıflar tarafından idare olunan bilcümle medrese ve mektepler Maarif Vekaletine devir ve rabtedilmiştir.

Madde-3. Şer'iyeye ve Evkaf Vekaleti bütçesinde mekatip ve medarise tahsis olunan mebalig maarif bütçesine nakledilecektir.

Madde-4. Maarif Vekaleti yüksek diniyat mütehasısları yetiştirmek üzere Darülfünunda bir ilâhiyat fakültesi tesis ve imamet ve hitabet gibi hidemat-ı diniyenin ifasıyla mükellef memurların yetişmesi için de ayrı mektepler kuşad edecektir.

Madde-5. Bu kanunun neşir tarihinden itibaren terbiye ve tedrisat-ı umumiye ile müşteğil olup şimdiki kadar Müdafai Milliyeye merbut olan askeri rüşti ve idadilerle Sıhhiye Vekaletine merbut olan daruleytamlar bütçeleri ve hey'et-i talimiyeleri ile beraber Maarif Vekaletine rabtolunmuştur. Mezkür rüşti ve idadilerde bulunan hey'et-i talimiyelerin cihet-i irtibatları atiyen ait

olacağı vekaletler arasında tahvil ve tanzim edilecek ve o zamana kadar orduya mensup olan muallimler orduya nisbetlerini muhafaza edeceklerdir.

Madde-6. İş bu kanun neşrinden itibaren muteberdir.

Madde-7. İş bu kanunun icra-yı ahkamına İcra Vekaletleri Hey'eti memurdur.

EK: II

REFORM PROGRAMI (*)

1- Demokrasi sahasında tecelli eden muazzam Türk inkılabı; lisani, ahlâki, hukuki, iktisadi bütün içtimai müesseseleri ile başlıca iki manzara gösteriyor. Birincisi; Bütün içtimai müesseselerin ilmileşmesi, ikincisi; bütün içtimai müesseselerin millileşmesidir. Binaenaleyh, cemiyeti-mizin hayatında ilme ve makulata ait olan bütün mevzular aklın ve ilmin salahiyeti ile idare edildiği gibi, milli hayata ait olan bütün faaliyetler de infiratçılıktan kurtulmakta ve milli tesanüde dahil olmaktadır. Türk inkılabı lisanda, ahlâkta, hukukta, iktisatta yaptığı bütün tahavvüllerin mebdeini ilmin makuliyetinden ve milli hayatın feyzinden almıştır.

2- Din de içtimai bir müessesedir. Diğer içtimai müesseseler gibi hayatın zaruretlerine katlanmak, tekamülün seyrini kovalamak zorundadır. Bu tekamül gerçi dinimizin tabiat-ı esasiyesi haricinde olmayacaktır. Fakat bununla dinimizin ilmi, iktisadi ve bedii emirleri her ne olursa olsun bütün eski şekillere ve eski örlere merbut ve tekamül kudretinden mahrum kalacağını düşünmek hatadır. Binaenaleyh Türk demokrasisinde din de muhtaç olduğu inkişafı ve hayatiyeti göstermelidir.

3- Böyle bir ıslahat imkanı mevcut olmakla beraber, bunu sirri'lerin la-akli ve fevri olan tesirlerinden beklemek bugünkü cemiyetlerin şartlarına göre bir imkansızlıktır. Dini hayat da ahlâki ve iktisadi hayat gibi ancak ilmi tefekkürler ve ilmi usüllerle ıslah edilmelidir ki, diğer müesseselerle hem-ahenk bir surette hususi ve şahsi feyzini verebilsin. Bu ıslahat için encümenimizin tasavvur ettiği tedbirler şunlardır:

Evvela ibadetin şeklinde: Mabetlerimiz temiz, muntazam kabil-i ziyaret ve kabil-i iskan bir hale getirilmelidir. Mabetlerde sıralar, elbiselikler tesis edilmeli ve temiz ayakkabılarla mabetlere girilmesi terviç edilmelidir. Bu, dini ıslahatın ibadete ait olan sıhhi şartıdır.

Saniyen ibadetin dilinde: İbadet lisanı Türkçe olmalıdır. Ayinlerin, duaların, hutbelerin Türkçe şekilleri kabul ve istimal edilmelidir. Bunlar yalnız hafızanın sermayesi olarak değil, mektup ve muharrer olarak dahi istimal edilmelidir ve Mabetlerde bu esasta teşkilat yapılmalıdır.

Salisen ibadetin sıfatında: İbadetin son derece bedii, müheyyiç ve ruhani bir şekilde yapılması temin edilmelidir. Bunun için usuli dairesinde teganniye müstaid müezzinler, imamlar yetiştirmek lazımdır. Ayrıca, mabetlere musiki aletlerinin kabulü dahi lazım gelir. Mabetlerde ilahi mahiyetinde asri ve enstrümantel musikiye kat'i ihtiyaç vardır.

Rabian ibadetin fikriyatında: Hutbelerin matbu şekilleri kafi değildir. Hitabet kıraatten ayrı bir şeydir. Hutbelerde mühim olan mahiyet, doğrudan doğruya ilmi yahut iktisadi fikirler değil, doğrudan doğruya dini olan kıymetler ve makulelerdir.

(*) Bu rapor Vakit Gazetesi'nin 20 Haziran 1928 tarihli nüshasında yayınlanmıştır.

Bunu verebilecek insanlar hitabete muktedir din filozoflarıdır. Bu mertebede hatiplerimiz İlâhiyat Fakültesi vasıtası ile kafi miktarda yetişinceye kadar, hariçte olan din mütefekkirlerinden ve din filozoflarından istifade etmek lazımdır. Bunlar haricinde yapılacak hizmet, din edebiyatının ve din felsefesinin tesisidir.

Bu maksadı eski şekliyle ne doğrudan doğruya ilm-i kelim, ne doğrudan doğruya tasavvuf temin edemez. Asıl mühim olan şey, ne Kur'an-ı Kerimin Türkçesi, ne de bu Türkçenin tasnif ve tensik edilmiş şeklidir. Mühim olan şey, Kur'anın ve İslam dininin beşeri ve mutlak mahiyetini gösteren bir ruyettir. Şimdiye kadar bu yapılmamıştır. Kur'an-ı Kerim bu gözle görülüp kuvvani (dinamik) bir zeka ile anlaşılmalıdır. Kur'an-ı Kerim bu gözle görülüp kuvvani (dinamik) bir zeka ile anlaşılmalıdır. Kur'an-ı Kerim bu gözle görülüp kuvvani (dinamik) bir zeka ile anlaşılmalıdır. Kur'an-ı Kerim bu gözle görülüp kuvvani (dinamik) bir zeka ile anlaşılmalıdır.

Bütün ıslahatın tahakkuku için ilmi bir merkez tarafından vücuda getirilecek olan tatbikat projesinin izharı lazım gelir. Bu ilim merkezi İlâhiyat Fakültesidir. Türk inkılabı bu Fakülteyi vücuda getirmekle bu ihtiyacı tespit etmiş oluyor.

Fakültemiz üç senelik ilmi tedriste tecrübeleri neticesinde Türk cemiyeti için hayırlı ve şerefli olacağına kani bulunduğu bu ıslahat kanaatine vasıl olmuştur. Bunun olanca salâhiyetle, salâhiyetdar makamlara arz edilmesinde milli bir fayda olacağına da ayrıca kanidir. Türkiyenin siyaset-i aliyesini alakadar eden ve bütün İslam memleketleri için yaratıcı bir tesir yapmak iktidarında olan bu ıslahat esasları kabul ve tasvip edilirse, Fakültemiz daha mufassal ve daha alemşümül hizmetler ifa etmek iktidarını dahi gösterecektir.

Ezcümle ayinlerin sıhhileşmesi, Türkçeleşmesi, bediileşmesi felsefeleşmesi hususundaki tekliflerin cihet-i tatbikiyesini ve ameliyesini tafsil edeceğiz. Bu babda kitaplar, makaleler neşredeceğiz. Umumi dersler ve konferanslar açacağız. Ve Türkiye'de mevcut dini memurlara terbiye-i meslekiyesini temin için meslek kursları tesis edeceğiz. İlan edilen günler ve saatlerde, Türkiye'nin bütün camilerinde cuma hutbelerini bizzat edeceğiz. Ayrıca Fakülte mecmuası vasıtasıyla bu ıslahatın ilmi mütalaalarını ve ilmi mülâhazalarını neşredeceğiz. Bu suretle yeni Türkiye'de, din sahasında yalnız yeni bir vicdan intibahını değil, bütün esir ve geri olan İslam kavimlerinin hürriyet ve terakkisinin de bir mürşidi olabilecektir.

Ancak bu suretledir ki Cumhuriyetin bir ilim müessesesi olan İstanbul Darülfünunu İlâhiyat Fakültesi vatana karşı borçlu olduğu medeni ve asri vazifeyi yapmış olacaktır.

İlâhiyat Fakültesi Öğretim Üyeleri

EK III

İLKÖĞRETİM DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI(*)

GİRİŞ

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretim programı, program geliştirme alanındaki son gelişmeler çerçevesinde, T.C. Anayasası ve 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu

(*) Ekim 2000, 2517 Sayılı Tebliğler Dergisi Sayfa: 915

hükümlerine uygun olarak hazırlanmıştır. Programın hazırlanmasında;

a. İnsanlık tarihi boyunca birey ve toplum üzerinde etkili olan dinin, doğru anlaşılmasına ve yorumlanmasına katkıda bulunulması,

b. Evrensel boyutta insanlar, toplumlar ve milletler arası ilişkilerde, dinin önemli bir etken olduğu, bu ilişkilerin olumlu yönde gelişebilmesi için bireylerin bilimsel yöntemle verilecek din öğretimine ihtiyaç duydukları,

c. İslam Dininin; kültürümüz, dilimiz, sanatımız, ört ve adetlerimiz üzerindeki etkisi gerçeği dikkate alınarak İslam dininin ve bundan kaynaklanan ahlâk anlayışı ile örf ve adetlerin tanıtılmasına ve öğretilmesine ağırlık verilmesi,

d. Öğrencilerin inanç ve kültür dünyalarına genişlik kazandırmak ve başka dinden olanlara karşı daha hoşgörülü ve anlayışlı davranışlarda bulunmalarını sağlamak amacıyla diğer dinler hakkında genel bilgilerin verilmesi,

e. Sağlıklı bir din ve ahlâk öğretimiyle öğrencilerin, Milli Eğitimin Temel Amaçları arasında ifadesini bulan milli, ahlaki, insanı ve kültürel değerleri benimsemeleri, beden, zihin, ahlak, ruh, duygu bakımından dengeli ve sağlıklı gelişmeleri, böylece kültürel yabancılığın önlenmesi gibi hususlar hedef alınmıştır.

A. ÖĞRENME-ÖĞRETME SÜREÇLERİNDE UYULMASI GEREKEN İLKELER

Bu programın uygulanmasında genel amaçlara ulaşabilmek için aşağıdaki ilkelere uyulacaktır:

1. Laiklik ilkesi daima göz önünde bulundurulacaktır. Din, vicdan, düşünce ve ifade özgürlüğü zedelenmeyecektir.

2. Dinsel anlayış ve uygulama farklılıklarının birer zenginlik olduğu fark ettirilecektir.

3. Öğrencilerin sosyalleşmeleri, iyi vatandaş olarak yetişmeleri için dini ve ahlaki bilgi ile onların duygu ve davranışlarından olabildiğince yararlanılacaktır.

4. Milli birlik ve beraberliği güçlendirici sevgi, saygı, kardeşlik, arkadaşlık, dostluk bağlarını pekiştirici; vatan, millet, bayrak, şehitlik, gazilik gibi milli değerlerin ve kavramların, öğrenciler tarafından benimsenmesine özen gösterilecektir.

5. Dinin milli kültürü oluşturan önemli unsurlardan biri olduğu gerçeği göz önünde bulundurulacaktır.

6. Yeri geldikçe işlenen konular ile öğrencilerin diğer derslerde kazandıkları bilgiler arasında bağlantı kurulacaktır.

7. Konular, sınıf seviyelerine göre, öğrencilerin genel kültür ve pedagojik gelişmeleri göz önünde bulundurulmak suretiyle, onların kültür düzeylerini aşmadan sevdirci- ilgi-bilgi dengesi gözetilerek işlenecektir.

8. İnanç-davranış ilişkisinin önemi üzerinde durulacaktır.

9. İbadet kavramı geniş anlamıyla öğretilecek; çalışmanın, temizliğin ve güzel ahlâkın ibadet olduğu kavratılacaktır.

10. İbadetlerin, Allah'a karşı sevgi, saygı ve şükran duygularının ifadesi olmasının yanında, kişinin sağlığına, toplum fertlerinin birbirine sevgi ve saygı ile bağlanmalarına, yardımlaşmalarına, dayanışmalarına imkan veren; fert ve toplum ilişkilerinin iyi ve düzenli bir şekilde yürütülmesine yarayan, insanı erdeme ve mutluluğa götüren kazanımları fark ettirilecektir.

11. Hz. Muhammed ile ilgili konular işlenirken, onun ahlâkî kişiliği ile ilgili

örnekler verilecektir.

12. Konuların işlenmesinde öğrencinin bilişsel ve duyuşsal özgeçmişi ile ilişki kurulmaya çalışılacak, örnekler günlük hayattan seçilerek verilecektir.

13. Konular, ilgili ayet ve hadis mealleriyle desteklenecek, okuma parçaları, hikaye ve resimlerle açık ve anlaşılır hale getirilecektir.

14. Tüm eğitimsel süreçlerde, konuların işlenmesinde ve örneklerin belirlenmesinde Kur'anî (Kur'an'a ait) olan ile sonradan üretilenlerin ayırt edilmesine özen gösterilecektir. Bunun için toplumsal ve sosyal olaylar da dikkate alınarak nelerin Kur'an kaynaklı nelerin ise örf, adet, gelenek, inanış, yaşam biçimi, kültürel etkileşim vb. kaynaklı olduğu açıklanarak vurgulanacaktır.

* Öğrencilerin okul dışından getirdiği yanlış ve eksik dini bilgi ve anlayışlar, bilimsel bir yaklaşımla ele alınacaktır.

* İslâmın hurafeden uzak, akılcı ve evrensel bir din olduğu çeşitli örneklerle kavratılacaktır.

15. İslâmın belli kalıplar, kuru bilgi ve yüzeysel davranışlardan ibaret olmadığı, aksine sürekli canlılık ve ilerleme isteyen bir din olduğu gerçeği kavratılacaktır.

16. Öğrencilere verilecek ödevler, bu ders ile ilgili Diyanet İşleri Başkanlığınca hazırlanmış ve Bakanlığımızca da uygun görülen Kur'anı Kerim Meali, İlmihal ve Dini Terimler Sözlüğü gibi kaynaklardan yararlanılarak onların yaşayan dini hayatı görüp algılamalarına olanak verecek şekilde olacaktır.

B. UYGULAMA İLE İLGİLİ AÇIKLAMALAR

1. Programın uygulanmasında ele alınacak konuların öğretim seviyesi, özel amaçlarda yer alan yüklem seviyesinde olacaktır.

2. Öğretmenin rolü, olabildiğince, eğitim ortamını düzenleyen, öğrencileri organize eden bir işlev üstlenerek öğrencilerin kendi öğrenmelerini gerçekleştirmelerine fırsat sağlayan, onların keşfetme, düşünme, araştırma ve karar verme kabiliyetlerini geliştirecek şekilde olacaktır.

3. Okulun ve çevrenin özellikleri de dikkate alınarak sosyal, güncel olaylara göre kaynak kişiler sınıfa davet edilebileceği gibi yakın çevreye teknik inceleme ve çalışma gezileri yapılabilecektir.

4. Öğrenciler, programda öngörülen dua ve surelerin dışında konuların içinde geçen ayet ve hadislere özel yorumlar getirmeye, bu dua ve sureleri ezberlemeye, yazmaya zorlanmayacaktır.

5. Konuların işlenmesinde geçmişteki ve gelecekteki konularla, olabildiği takdirde, ilişki kurmaya özen gösterilecek, öğretimin bütünleştirilmesine dikkat edilecektir.

6. Okulun, çevrenin özelliklerini ve çalışma takvimini dikkate alarak yıllık ders planında ünitelere ayrılacak süre ders öğretmeninince belirlenecektir.

7. Programın uygulanmasında klasik eğitim araçlarıyla birlikte olanaklar ölçüsünde elektronik iletişim araçlarından da yararlanılacaktır.

8. Ülkenin ve okulun yakın çevresindeki güncel sosyal olaylar da dikkate alınarak programda yer alan konular ve üniteler arasında yer değişikliği yapılabilir.

9. Kutsal günler, geceler ve dini bayramlarla ilgili konular, yıllık plana uygun bir şekilde yeri geldiğinde ve gerekli faaliyetlerle ilgi çekici hale getirilecektir.

10. Temizlik ve çevre temizliği gibi konular, öğrencilerin grup halinde çalışma yapmalarına imkan verecek şekilde de işlenebilir.

11. İnsanların toplum halinde yaşayan bir varlık olduğu bilincini kazandırmak

amacıyla sevgi, saygı, hoşgörü duyguları içinde iş birliği yapmalarını sağlayacak yöntemler uygulanarak öğrencilerin, birbirlerinin görüş ve fikirlerine değer vermeleri, yardımlaşmaları, başarılarını takdir etmeleri, sevinç ve üzüntülerini paylaşmaları gerektiği duygusunu kazanmalarına özen gösterilecektir.

12. Konuları öğrencilere kavratmak için okul içindeki ve dışındaki çevreden faydalanılacak ve konuların yaşamdaki güncel olaylar ile ilgisi kurulacaktır.

13. Ünite ve konuların işlenmesinde verilecek örnekler insan hakları, sevgi, hoşgörü; demokratik ve laik değerler, çağdaşlaşma, uygarlık gibi kabul edilmiş evrensel değerlere uygun seçilecektir.

14. Atatürkçülük ile ilgili konular, program bütünlüğü içinde ünitelere yerleştirilmiştir. Ünitelere yerleştirilen bu konuların işlenmesinde Eylül 1999 tarih ve 2604 sayılı Tebliğler Dergisi esas alınacaktır.

15. Bu programlara göre hazırlanacak (4,5,6,7 ve 8. Sınıf) ders kitapları, A4 (210x297) ebadında 6-9 forma; B5 (176x250) ebadında 8-12 forma olacaktır.

GENEL AMAÇLAR

Bu program öğrencilerin, din ve ahlâk hakkında doğru, bilişsel, duyuşsal ve beceri sel öğrenmeler yoluyla;

Bireysel açıdan

1. Temel dini ve ahlâkı sorularına cevap verebilmelerini,
2. İnanma ve yaşama özgürlüklerinin bilincine varabilmelerini,
3. Dini inanç ve ibadetlerini başkalarının istismarına kapılmaksızın gerçekleştirebilmelerini,
4. Dinin sevgi boyutunu fark ederek onun insan için vazgeçilmez bir öge olduğunu kavrayabilmelerini,
5. Dini kavramları doğru anlayabilmelerini,
6. Doğru dini bilgiler ile batıl inanç ve hurafeleri ayırt edebilmelerini,
7. İslam dinini ve diğer dinleri ana kaynaklarına dayalı olarak tanımaları gerektiğini kavrayabilmelerini,
8. Dinin emirleriyle örf ve adetlere dayalı olan davranışları ayırt edebilmelerini,
9. İslamın iman, ibadet ve ahlâk esaslarını tanıyabilmelerini,
10. İslam dininin akıl ve bilimle çatışmadığını, din ve bilimin birbirinin alternatifi olmadığını kavrayabilmelerini,
11. Aklın, dini sorumluluğun temel şartı olduğunu; dinin aklın kullanılmasını istediğini ve bilimsel bilgiyi teşvik ettiğini kavrayabilmelerini,
12. Kendi dini ile mutlu ve barışık olabilmelerini,

Toplumsal açıdan

13. Toplumla yaşanan dini ve ahlâki davranışları tanıyabilmelerini,
14. Toplumdaki farklı dini anlayış ve yaşayışların dinin özü ile ilgili olmayıp sosyal bir olgu olduğunu tanıyabilmelerini,
15. Başkalarının inanç ve yaşayışlarına hoşgörü ile yaklaşabilmelerini,
16. Toplum içersindeki sağlıklı dini oluşumları ayırt edebilmelerini,
17. Fiziki ve toplumsal çevreyi koruma bilincine ulaşabilmelerini,

Ahlâki açıdan

18. Ahlakı değerleri bilen ve bunlara saygı duyan erdemli kişiler olabilmelerini,
19. Öğrenilen ahlakı değerleri içselleştirebilmelerini,
20. İnanç ve ibadetlerin davranışları güzelleştirmedeki olumlu etkisini fark edebilmelerini,

Kültürel açıdan

21. Dinin kültürü oluşturan unsurlardan biri olduğunu kavrayabilmelerini,

22. Dinin, diğer kültür unsurları üzerindeki etkilerini fark edebilmelerini,
23. Doğru dini bilgiler yardımıyla nesiller arası anlayış farklılıklarına sağlıklı bir Şekilde yaklaşabilmelerini,

Evrensel açıdan

24. Evrensel değerlere kendi dini bilgi ve bilinçleriyle katılmalarını,
25. Diğer dinleri temel özellikleriyle tanıyarak, bağlılarına hoşgörüyle yaklaşabilmelerini,
26. Çađdař, evrensel insanı değerlerin İslam'ın özü ile örtüştüğünü fark etmelerini amaçlamaktadır.